

Referat fra Pastoralrådets vårmøte 2010

6–7. mars.

Referent: Camilla Cselenyi

Dagsorden

1. Åpning av møtet i kapellet
2. Velkommen ved biskop Eidsvig og PROs ordfører
3. Navneopprop
4. Valg av møteledelse, møtesekretær, tellekorps og to protokollunderskrivere
5. Godkjenning av innkallelsen
6. Godkjenning av dagsorden
7. Orientering fra biskopen
8. Orientering om OKBs regnskap
9. Valg av valgkomité til PRO-valget
10. Livsvern – to foredrag ved Helena D'Arcy fra *Respekt* og Hege Martinsen fra *Menneskeverd*, med påfølgende debatt.
11. Orientering om forlag og medier i OKB
12. Andre saker som er meldt inn
13. Eventuelt
14. Evaluering av møte

Dagsprogram

Lørdag 6. mars

- Kl. 09.00 Avreise fra Akersveien 1
- Kl. 10.00 Ankomst. Innkvartering
- Kl. 10.30 Åpning i kapellet
- Kl. 10.45 Saksbehandlingen begynner med formalia. Deretter Sak 11
- Kl. 11.45 Pause
- Kl. 12.00 Angelus
- Kl. 12.05 Temainnledning 1 ved Respekt
- Kl. 13.15 Lunsj
- Kl. 15.15 Plenumsdiskusjon
- Kl. 16.00 Kaffe og litt å bite i settes frem i stuene
- Kl. 16.30 Temainnledning 2 ved Menneskeverd. Deretter plenumsdiskusjon
- Kl. 18.30 Middag
- Kl. 19.30 Aftenbønn med anledning til skriftemål
- Kl. 20.00 Sosialt samvær

Søndag 7. mars

- Kl. 07.30 Vekking
- Kl. 08.00 Høymesse – 3. søndag i Fasten
- Kl. 09.00 Frokost
- Kl. 09.45 Møtet fortsetter. Sak 7 Orientering fra biskopen og Sak 8 ved økonomen
- Kl. 11.00 Kaffepause. Sak 9
- Kl. 12.00 Angelus, Sak 12. Eventuelt og Evaluering
- Kl. 13.00 Lunsj, deretter avreise ca. 14.

[Sak 1: Åpning av møtet i kapellet]

Sak 2: Velkommen ved biskop Eidsvig og PROs ordfører

Sak 3: Navneopprop

Av PROs representanter var følgende til stede på møtet:

Biskop Bernt Eidsvig
Maria Fongen (leder)
Jorun Nikoline Myklevik (AU, Lillehammer)
p. Frode Eikenes (Prester, AU)
Einar Nelson (AU, St. Olav Oslo)
sr. Marie-Kristin Riosianu (Ordensfolk)
p. Odvar Moi (Prester)
Nebosja Praljak (Arendal)
Jacek Palkowski (Asker og Bærum)
Andreas Christiansen (Bergen)
Egil Olaussen (Drammen)
Henri Maatje (Fredrikstad)
Aino Walbom Schneede (Halden)
Ingvild Sjo (Haugesund)
Turid Folkedal (Hønefoss)
Thanh Huu Nguyen (Jessheim)
Tove Avenstroup Haugen (Kristiansand)
Vidar Blomdal (Lillestrøm)
Christine Behncke Thielemann (Moss)
Frøydis Gustavsén (St. Hallvard Oslo)
Ingrid Hamberg (Porsgrunn)
Tomasz Lenartowicz (Stavanger)
Astri Blixhavn (Tønsberg)
Helge Gudheim (Valdres)
Jardar Maatje (NUK)
Kristina Voigt (NUK)
Bodil Brøgger (NKKF)
Camilla Cselenyi (Ansatte i OKB)

Sak 4: Valg av møteledelse, møtesekretær, tellekorps og to protokollunderskrivere

Møteledelse: PROs leder, Maria Fongen.

Møtesekretær: Camilla Cselenyi

Tellekorps: Henri Maatje og Vidar Blomdal

Protokollunderskrivere: Ingvild Sjo og Andreas Christiansen

Vervene ble godkjent av PRO-møtet ved generell konsensus.

Sak 5: Godkjenning av innkallelsen

Innkallelsen ble godkjent ved generell konsensus.

Sak 6: Godkjenning av dagsorden

Endringer: Sak 6 og 8 og sak 12 ble strøket. Tre saker var meldt inn til «*Eventuelt*» (sak 13).

Dagsorden ble godkjent ved generell konsensus.

Sak 7: Orientering fra biskopen

Biskop Bernts orientering berørte følgende hovedmomenter:

- Biskopens besøk *Ad limina* i Roma. Det er vanlig å innkalle bispedømmene hvert 5. år. Nå er det imidlertid åtte år siden sist. OKB har skrevet en lang og innholdsrik rapport om bispedømmets virksomhet og sendt det til Roma. De leser den og gir kommentarer.
- Trondheim stift: økonomisk situasjon, prestene, ordenslivet, nytt kirkebygg i Trondheim, hvilket blir et arkitektonisk og finansielt spørsmål. Det forventes avklaring av spørsmålet om biskop / bispedømmeadministrator fra Romas side.
- Nidarosvalfarten i juni 2010. Biskopen anbefaler denne turen.
- OKBs økonomi: Alt i alt en positiv utvikling, men bispedømmet har en ganske stor gjeldsbyrde å slite med. I forbindelse med avviklingen av Franciskus Xavierius søstrenes kommunitet gjenstår det å avklare om deres gods i sin helhet tilfaller OKB eller om Roma vil ha en del eiendommen / formuen.
- Etablering av katolsk videregående skole. Biskopen ønsker å ha innflytelse i formålet for denne skolen. Den skal være fundert på katolske verdier, videre skal det satses sterkere på språkfag enn i den offentlige norske skolen. Skolen skal være noe radikalt annet enn den offentlige norske skolen.

- Ny generalvikar, mgr. Lucjan Skolik, er utnevnt fra den 15. februar. P. Arne Kirsebom fortsetter som generalvikar parallelt med mgr. Skolik inntil den første søndagen i advent.
- En ny prest blir ordinert i bispedømmet den 14. august, det er prestestudenten Khiem.
- Det er nylig kommet en ny polsk prest i bispedømmet, han er meget energisk og skal jobbe 50% i St. Hallvard menighet og 50% hos søstrene på Nordstrand i Oslo.
- Seminaristene: Halvparten av dem som begynner på et presteseminar vil slutte underveis. Dette er naturlig, fordi noen av dem som begynner vil på et tidspunkt oppleve at de likevel ikke var kallet til å være prest. At de som ikke opplever et prestekall faktisk ikke blir prester er positivt for alle parter. På St. Eystein seminar har to stykker sluttet. Biskopen anbefaler PRO å be for seminaret og seminaristene.
- Menigheten i Hønefoss: p. Pawel er der i 50% stilling, og biskopen forstår det som at menigheten nå fungerer meget godt.
- I menigheten i Halden vil det bli et bytte av prest.
- Det å flytte litt rundt på prestene er viktig. Hver og en prest har sin karisma og sine talenter.
- Jessheim: har blitt en veldig stor menighet og det er nå kjøpt en tomt for kirke der. Det sees på muligheter for å bygge der.
- Haugesund: biskopen har nylig vært på visitas i menigheten, og sammen med ordføreren i byen har han sett på en potensiell ny kirke tomt på 6-7 mål, litt nord for byen, på Årabrot, som han synes så fin ut. Denne tomten vil Haugesund kommune gi til Den katolske kirken. Biskopen ønsker videre å gi St. Josef menighet polsk prest, og videre vurderer bispedømmet å kjøpe et nytt hus på messestedet Stord.
- Groruddalen /Oslo Øst: biskopen vil beklage på det aller sterkeste det faktum at det ikke allerede for flere tiår tilbake ble etablert en katolsk kirke der. Det er nettopp i Oslo Øst, og nærmere bestemt i Groruddalen, at det bor tettest andel av katolikker i befolkningen i Norge. Forhandlingene for å få kjøpt en kirke tomt her fortsetter. Det er også aktuelt å overta et kirkebygg der fra Den norske kirke, men dette er vanskelig fordi de nødig selger ut bygninger. Egentlig er det behov for to katolske kirker i Groruddalen, en på hver side.
- Registreringen av polske arbeidere som er kommet: Meget viktig fordi det utløser betydelig statsstøtte. Samtidig er det viktig å huske på at det koster mye penger å ha dobbel sjelsorgsystem, altså både lokal sognemenighet og nasjonalsjelesorg.
- Oppgradering av Mariaholm til neste år. Det vil bli skutt inn penger i dette, men det er også flott hvis folk kan bidra frivillig på dugnad med det som er mulig for ufaglærte å gjøre av oppussing.
- Betaling med kortautomater i menighetene: Spørsmålet er foreløpig ikke avklart. Det har antagelig vært en del tekniske problemer, og det har ikke skjedd noen utvikling i denne saken i det siste.

Sak 8: Orientering om OKBs regnskap

Denne saken utgikk da rette person til å orientere om regnskapet (økonom) ikke var til stede, og dessuten var OKBs regnskap for 2009 ennå ikke ferdigstilt.

Biskopen redegjorde i midler tid kort om også den økonomiske situasjonen i sin orientering (sak 7).

Sak 9: Valg av valgkomité for PRO-valget

Valgkomitéens oppgave er å finne kandidater som stiller til AU-valg på høstmøtet 2010. De velger blant representanter fra den nye representantlisten som kommer senest 1. juli.

Vikarierende PRO-sekretær sender valgkomitéen liste over de nye representantene.

På det tidspunkt skal valgkomitéen kontakte hverandre og jobbe sammen med å velge ut aktuelle kandidater og å få dem til å stille til AU-valg på høstmøtet 2010. Valgkomitéen jobber da sammen i hovedsak i august og september.

Følgende stilte til valgkomité:

Maria Fongen, Ingvild Sjø og Jacek Palkowski.

Valgkomitéen ble godkjent av PRO ved generell konsensus.

Sak 10: Livsvern – to foredrag ved Helena D'Arcy fra *Respekt* og Hege Martinsen fra *Menneskeverd*, med påfølgende debatter

Helena D'Arcy:

Respekt er en institusjon og bevegelse som hører inn under Den katolske kirken i Sverige, og ble grunnlagt av biskopen der i 2001. De er ikke en forening og har ingen medlemmer, kun to ansatte gjennom biskopsembetet. I tillegg har de et råd på elleve personer med ulike fagbakgrunn, og de har et veldig stort nettverk av ulike folk i tillegg til dette. Respekts hovedarbeidsområde er livsvern innenfor medisin og etikk. Institusjonen har et årsbudsjett på 1,2 millioner svenske kroner.

Det eksisterer et veldig stort behov for kunnskap om de spørsmålene som Respekt jobber med, og de informerer både innad blant Kirkens medlemmer og utad om Kirkens lære om menneskeverdet. Videre deltar de i samfunnsdebatten gjennom media og de utgir hefter og bøker. De to ansatte fungerer som debattanter, informasjonsarbeidere, medieinstans som svarer på spørsmål fra offentligheten, pressen og annet publikum, samt som hjelpere og veiledere i konkrete enkeltsaker der noen har henvendt seg til dem for personlig veiledning og hjelp.

De hovedområdene innen feltet som Respekt spesielt engasjerer seg i er:

- svensk lovgiving angående abort, fosterdiagnostikk og bioteknologi
- menneskeverd og menneskesyn i samfunnet
- sykdommer og genetikk
- organdonasjon

Respekt har en kontakttelefon for kvinner og menn som har det vanskelig og som ønsker å henvende seg til en katolsk instans for hjelp i samlivs- og livsvernsspørsmål. Det dreier seg da i hovedsak om gravidites- og abortsaker. De som ringer til kontakttelefonen har funnet dem på internett eller fått informasjon om dem fra en prest. Det er mange kvinner som ringer, og en del færre menn. Videre disponerer Respekt et separat fond med penger, som de kan bruke til å hjelpe enkelttilfeller som kontakter dem. Dette benytter de eksempelvis hvis en vanskeligstilt gravid har behov for å få finansiert et kortere opphold i et kloster slik at de kommer seg litt bort hjemmefra en periode.

Videre holder Respekt kurs for katolske ungdommer, der de lærer å argumentere for et katolsk standpunkt i etiske spørsmål. Det finnes stort behov blant katolske ungdommer for å få informasjon om disse sakene og å lære å argumentere.

Respekt driver en nettside der de legger ut aktuelle nyheter, og de sender også ut nyhetsbrev til mottagere som har meldt seg på dette. De oversetter veldig mye nytt fra utlandet og formidler det videre til svenske lesere. Respekt er meget årvåkne og følger godt med i internasjonal presse i livsvern og menneskerettsaker. Dette arbeidet foregår mer bestemt på den måten at de abonnerer på en internasjonal nyhetstjeneste slik at de får inn veldig mye nyheter fra internasjonal presse hver dag, som de så selekterer og legger ut på sin egen nettside.

De viktigste prinsippene i det informasjonsarbeidet Respekt gjør, er at de søker alltid å være mest mulig objektive, snakke klart og «rett fram», og aldri å være fordømmende overfor mennesker, eller å fremstå som ufine eller vulgære på noen måte i sitt arbeid mot abort.

Debatt:

Etter Helena D`Arcys orienteringsinnlegg om Respekt ble det åpnet for spørsmål, innspill og debatt i salen.

p. Frode Eikenes: Dere feirer noe som heter Livets søndag i Den katolske kirken i Sverige. Hva er det? Det kan være aktuelt for oss også å innføre en slik dag i Norge.

Helena D`Arcy: Vi feirer det den 3. søndagen i advent og er innstiftet av biskop Arborelius i Sverige. Det innebærer at alle kollektene den dagen går til Respekt. Noen menigheter gir også inntekten fra kirkekaffen den dagen. Videre utsendes et hyrdebrev med et bestemt tema eller en vinkling på livsvernsaken som kan leses opp i Kirken den dagen. Også andre kirkesamfunn i Sverige har begynt å feire Livets søndag, men dette var i utgangspunktet et katolsk initiativ.

Kristine Dingstad: Går det an å få rettigheter til det materialet som Respekt har utarbeidet?

Helena D`Arcy: Ja, det kan oversettes og utgis i Norge også. Det finnes ingen opphavsrett på det materialet, og det er fritt frem for alle som ønsker å publisere det videre, bare det blir henvisning klart til hvem som har laget det. Vi har forresten lagt ut veldig mye av vårt materiale på nett som PDF-filer, og det er fordi vi ønsker å få spredd det så mye som overhodet mulig.

Jardar Maatje: Kan NUK invitere Respekt til å komme og orientere på et Landsstyremøte?

Helena D'Arcy: Ja, gjerne det!

Egil Olaussen: Hvordan har dere bygget deres råd og deres nettverk?

Helena D'Arcy: Mye av ekspertisen vi har med oss har vi fått gjennom personlige kontakter. Man etablerer kontakter gjennom folk man kjenner fra før. Det er viktig å prate med mennesker, å være sosial og gjøre et inntrykk. Det rent personlige blir veldig viktig.

Heidi Øyma: Har dere noen kjennskap til og samarbeid med katolske leger i Norden?

Helena D'Arcy: Ja, det finnes en organisasjon for katolske leger i Norden og Respekt møter dem ofte og samarbeider med dem. Men de har ikke så mange medlemmer. De fleste medlemmene er svenske, og foreningen var i utgangspunktet et svensk initiativ. De vil svært gjerne få flere norske medlemmer, og man vet jo at det finnes mange leger i Norge som er katolikker.

Maria Fongen: Virker dere noen ganger som høringsinstans når det skal utarbeides nye lover i Sverige.

Helena D'Arcy: Ja, det hender at vi gjør det. Vi skriver da enten i biskopens navn eller i hele Den katolske kirken i Sveriges navn.

Bodil Brøgger: Har dere på noen måte merket noe til endringer i holdningen til abort i Sverige de siste årene?

Helena D'Arcy: Vel, i dag finnes det i alle fall en generell samfunnsdebatt om abort i Sverige, og det er helt nytt for 2000-tallet at dette er kommet. Tidligere var det knapt mulig å snakke om abortspørsmål i det hele tatt. Det var lenge et altfor betent tema. Men en viktig grunn til at det går an å stille spørsmål om abort i den offentlige debatten i dag, er at Sverige er blitt det landet i Vest-Europa som har flest aborter per innbygger. Det er helt enormt mange aborter i Sverige, og dette har i alle fall tvunget frem en slags dialog om dette temaet de senere årene.

Jardar Maatje: Finnes det andre religionssamfunn som har et helhetlig menneskesyn som dere kan arbeide sammen med?

Helena: De ortodokse deler vi i stor grad syn med. Så de kan vi samarbeide med.

Jardar: Har dere noe samarbeid med pinsebevegelsen?

Helena: På visse punkter deler vi jo syn med dem, men på andre punkter ikke i det hele tatt. Pinsekirken er ikke de vi først og fremst samarbeider med.

Jardar Maatje: For Kirken i Norges vedkommende ville det vært mest naturlig å søke en samarbeidspartner i Pinsebevegelsen i disse sakene, for her er ikke Den ortodokse kirken noe stor, og Den norske evangelisk-lutherske kirken er altfor fragmentert og uklar til at det ville vært mulig å satse på å finne en slags felles plattform med dem.

Maria Fongen: Opplever du at du møter et stort engasjement for livsvern i de katolske menighetene i Sverige som du møter eller som du inviteres til for å holde innlegg?

Helena D'Arcy: Dessverre opplever ikke jeg engasjementet blant svenske katolikker som altfor stort, hverken når det gjelder de sakene vi jobber med eller generelt. Det må jeg dessverre si. Men dette har naturligvis en større sammenheng med manglende tid, for mange mennesker jobber veldig mye, og det har sammenheng med tradisjon for frivillig arbeid. Svensker er nemlig generelt veldig sosialistisk innstilte i en viss forstand. De går ikke ut i fra at det finnes et større behov for privat engasjement i samfunnet. Det har dessuten også vært eksempler på kontroverser vi har hatt innad i det katolske miljøet i Sverige rundt det Den katolske kirken står for i samlivs- og livsvernsspørsmål. Det er jo nemlig ikke sånn at alle er enige i alt, det vet vi jo godt.

Maria Fongen: Hvilke fremtidsutsikter ser du for livsvernarbeidet, hvilke siktemål har du for Respekt?

Helena D'Arcy: Vi håper på å kunne «vekke alle dem som sover» og få dem til å fatte interesse for det som skjer. Jeg kan ikke se at den utviklingen Sverige er inne i nå kommer til å snu. Vi stiller for eksempel spørsmål om hva som skjer når vi om få år ikke har noen barn igjen i landet som blir født med Downs syndrom. Er det sånn vi vil ha det? Hva betyr det for samfunnet at syke barn ikke lenger skal fødes og leve, at vi ikke skal ha for eksempel folk med Downs blant oss lengre? Samtidig ser vi nå at det stilles såpass høylydte spørsmål om dette for tiden, at vi kan se for oss at det antagelig vil måtte komme en politisk utredning av disse forhold i den nærmeste fremtid.

Thanh Nguyen: Jobber dere også mot nasjonale grupper, for eksempel slik at dere oversetter dokumenter dere utgir også til andre språk?

Helena D'Arcy: I Sverige har de nasjonale gruppene sine egne «misjoner». Vi kan si at de i stor grad lever sitt eget liv. De har sine egne infrastrukturer. Disse gruppene har veldig sterke organisasjoner i Sverige. Jeg vil ikke si noe om det er bra eller dårlig. Vi har selvsagt forsøkt å kanalisere materiell på andre språk, som engelsk og spansk, inn i disse gruppene også.

Egil Olaussen: Her i Norge opplever vi at debatten rundt slike typer spørsmål som vi snakker om nå blir veldig sentimentalisert, på den måten at det blir vanskelig å kritisere visse handlinger eller standpunkter fordi det alltid er fare for at følelser kan bli såret. Jeg mener at samfunnsdebatten i Norge i dag lider mye under denne sentimentaliseringen. Har dere det på samme måte i Sverige også?

Helena D'Arcy: Ja, absolutt. Det er akkurat på samme måte i Sverige også. Det er mange eksempler på at ulike handlinger og forhold er blitt uangripelig og ukritiserbare på grunn av sårethet. I slike tilfeller blir det umulig på en saklig måte å debattere det som i utgangspunktet er kjempeviktige spørsmål. Og det er et stort problem.

Nebosja Praljak: Har du inntrykk av at de nasjonale gruppene er interesserte i Respekts arbeid og de spørsmålene som dere jobber med? Eller er det sånn at dere i hovedsak jobber mot svenske katolikker?

Helena D'Arcy: Bildet av de ulike nasjonale gruppene i Sverige er veldig sammensatt. Det er for eksempel ikke sånn at alle katolikker med en form for utenlandsk bakgrunn er med i sine

respektive nasjonale gruppers «misjoner». Mange av de med utenlandsk bakgrunn går og holder til i de ordnære svenske menighetene og kun der. Ellers er det slik at de nasjonale gruppene har vist noe interesse for ulike sider ved den tematikken som vi arbeider med, alt etter som. For eksempel kan nevnes at polakker har vist seg opptatt av saker som angår ekteskapet og av abortspørsmål.

Helge Gudheim: Ut i fra det du har fortalt oss her nå, så virker det som at det er store muligheter for at Den katolske kirken kan og bør komme på banen i den store samfunnsdebatten om livsvernsspørsmål og lignende typer etiske spørsmål, og at Kirken burde tale med en mye sterkere og klarere stemme enn hittil.

Helena D'Arcy: Ja, absolutt. Samtidig er det viktig at man uttaler seg så korrekt og klart som mulig, slik at man i minst mulig grad blir misforstått eller feiltolket. Misforståelser og feiltolkninger fra journalisters side er jeg selv blitt utsatt for.

Maria Fongen: Hjertelig takk for at du kom til oss, Helena!

Hege Martinsen:

Menneskeverd er en organisasjon med medlemmer som arbeider for å styrke bevisstheten om menneskets verdi slik at det former holdninger og handlinger i forhold til det ufødte liv, gradering av liv og livets avslutning. Menneskeverd vil være, og er, en sentral aktør i debatten om livsvern. Organisasjonens basis ligger i det kristne menneskesynet og Lejeunne-erklæringen, som begge uttrykker ærefrykt for livet. Alle mennesker har den samme verdi og det samme ukrenkelige menneskeverd fra unnfangelse til en naturlig død.

Vi er en samarbeidende organisasjon, og har et meget godt samarbeid med katolikkene, som er en uvurderlig støtte i vårt arbeid:

- OKB og NUK er støtteorganisasjoner i Menneskeverd.
- Vi har hos oss undervisningskonsulenter, styremedlemmer, kursholdere og en vinner av Livsvernprisen som er katolikker.

Mitt viktigste budskap er at det nytter å tale de svakestes sak. Det er meningsfullt i seg selv, men det har altså vist seg å *nytte* også. Vi har tro på det langsiktige, holdningsskapende arbeidet som vi står i. Men vi trenger å styrke stemmene og bli mer synlige, på skoler, i media, i kirken og på helseinstitusjoner – så det mangler ikke på områder der vi har arbeidsmuligheter.

Menneskeverd har 9300 medlemmer og 4,5 stillinger i stab. Det finnes 15 lag og grupper, og i tillegg er det 42 støtteorganisasjoner og 6 partnermenigheter.

Hovedmålgruppene til organisasjonen er ungdom, politikere, helsearbeidere, kirkesamfunn, menigheter og media. Arbeidet går i hovedsak ut på å bringe informasjon ut. Vi har stor tro på at godt informasjonsarbeid er det samme som godt holdningsskapende arbeid. Derfor driver vi

foredragsvirksomhet med spesiell satsing på ungdommer på skoler, blant konfirmanter, i menigheter og på høyskoler. Vi holder også større seminarer, vi driver nettsider, vi sender ut nyhetsbrev på e-post, vi har annonsekampanjer i media i tillegg til at vi uttaler oss der vi kan og bruker dette bevisst.

Media er en svært viktig kanal for oss å nå ut på, men det er ikke vi som styrer mediene. Derfor er det desto mer viktig for oss å jobbe strategisk for å få medieoppslag. I 2009 var det i hovedsak fire saker for Menneskeverd i nyhetsbildet. Det var: «Den nye abortdebatten», «abortforskning», unge mødre og Fremskrittspartiets sak om eutanasi.

Når det gjelder etiske spørsmål knyttet til livets begynnelse er det saker som abort og fosterdiagnostikk som står mest sentralt for Menneskeverd, og i dette er vi helt på linje med katolikkene. Dessuten vektlegger vi informasjon og fokus på de positive sakene. Vi er ikke ute etter å støte noen eller å vise frem forferdeligheter og grusomheter for et offentlig publikum. I vårt informasjonsarbeid med stilling mot abort, vektlegger vi det som er vakkert og positivt med graviditet og fosterliv. Vi er også tungt engasjerte i det som knytter seg til lovgiving rundt bioteknologi, og da spesielt sortering i prøverørsbefruktning av eggceller / sædceller og zygoter. Menneskeverd er ikke mot bruk av prøverørsbefruktning verken i heterofile eller homofile parforhold, men vi er mot sortering ut i fra egenskaper i arveanlegg og vi vil at antall egg som befruktes av gangen i laboratorier skal holdes på et absolutt minimum. I etiske spørsmål knyttet til livets slutt har vi som mål at eutanasi ikke skal legaliseres. Vi arbeider med å være i forkant og å bygge nettverk av fagfolk som vi kan samarbeide med i disse sakene.

Når det gjelder videre samarbeid mellom Menneskeverd og Den katolske kirken så er det konkrete muligheter i å fokusere på undervisning, på kompetanse hos ungdomsarbeiderne og kateketene for å kunne påvirke barn og ungdommer i katekesen. Den katolske kirken må veldig gjerne bruke oss som ressurs til Kateketisk Senter og diakonirådene. Vi har en undervisningskonsulent som svært gjerne vil jobbe for katolikkene. Videre kan vi samarbeide om oversettelser og å skrive artikler.

Hege Martinsen viste også klipp fra en undervisningsfilm som Menneskeverd har lagt. Den delen av filmen som ble vist handlet om svangerskap og foster, og illustrerte hvordan Menneskeverd vinkler sitt arbeid mot abort.

Debatt:

Bodil: Det er et viktig poeng i å presentere fosteret som nettopp et foster og ikke en celleklump bare, slik det var vanlig å si på 1970-tallet da vår abortlov i hovedsak ble fremdebattert og utarbeidet.

Biskopen: Hvilke andre kirkesamfunn er deres støtteorganisasjoner?

Hege Martinsen: Bergen diakonisamfunn, Bispedømmerådet, Blåkors, De evangeliske forsamlinger, Den evangelisk-lutherske frikirken, Den indre sjømannsmisjon, Den norske israelsmisjon, Tibetmisjonen, Søndagskoleforbundet, Pinsebevegelsen og Metodistkirken. I tillegg har vi seks partnermenigheter.

Heidi Øyma: Jeg kan anbefale alle grupper i menigheter å invitere noen fra Menneskeverd til å komme og snakke i lokallaget eller menigheten. De tar ikke honorar for å komme.

Egil Olaussen: Har dere dialog med Humanetisk Forbund? Det er ikke riktig at de bør få være i fred.

Hege Martinsen: Nei, vi har hatt svært lite dialog med Humanetisk Forbund. Vi har ikke noe samarbeid med dem.

p. Odvar Moi: Hvilke områder er det ikke Menneskeverd ikke dekker som er innenfor katolikkene interesseområder?

Hege Martinsen: Det gjelder for eksempel i spørsmål om ekteskapsaker, assistert befruktning / prøverørsbefruktning til par. Menneskeverd stiller seg ikke generelt imot prøverørsbefruktning, slik Den katolske kirken gjør, men derimot ønsker vi å få ned antallet befruktede egg på laboratorier. Videre har Menneskeverd foreslått visse regler for prøverørsbefruktning, blant annet det som går ut på seleksjon av zygoter, egg og sædceller. Et av våre hovedmål er å demme opp for seleksjonssamfunnet. På vår nettside finnes det lagt ut dokumenter som redegjør mer om vårt syn på ulike etiske spørsmål knyttet til bioteknologi.

Kristine Dingstad: På www.katolsk.no finnes en egen samleside som heter Livsvern og der er det lagt ut mange sentrale dokumenter om temaet, men det er en side som kan utvides. Det hadde selvsagt vært ønskelig med mer stoff der.

p. Frode Eikenes: Vi bør få en Livets søndag også i Norge. Om det skal være det samme som de har i Sverige eller noe litt annet, kan drøftes. Dessuten ville det vært fint å opprette en lignende stiftelse som Respekt også i OKB. Inntil videre bør alle katolikker støtte Menneskeverd. PRO bør oppfordre alle enkeltpersoner til å melde seg inn som medlemmer i Menneskeverd. Dette kan alle PRO-representantene også på egenhånd promotere i sine respektive menigheter.

Helge Gudheim: Finnes det noen mulighet for å omstrukturere litt innad i bispedømmet, slik at f. eks Familiesenteret kan samarbeide med og trekke veksler på Respekts arbeid?

Biskop Bernt: Jeg kan ikke gi veldig tydelige signaler vedrørende dette, men det er helt klart viktig å ha et nordisk katolsk nettverk for slike felter som det vi er inne på her.

Maria Fongen: Det er veldig viktig å nå ut med informasjon til alle grupper om disse temaene. Familiesenteret kommer gjerne rundt i menigheter for å holde seminar og innlegg. Det er bare for menighetene å ringe og be om dette.

Kristine Dingstad: Det materielle Menneskeverd har utarbeidet bør også kunne brukes mye mer i undervisnings- og skolesammenheng.

Maria Fongen: Hos Menneskeverd har man utarbeidet et kurs i det å bli «livsvern-ambassadører». Dette kurset kan man ta.

Maria Fongen: Hvordan opplever NUK disse innspillene i dette forum?

Kristina Voigt: Vi ønsker å få en ressurside om dette på nettsiden til NUK. I tillegg ønsker vi på sikt å bli kurset i argumentasjon angående seksualitet og moralske spørsmål. Vi er opptatt av sak og ikke organisasjon.

Jardar Maatje: NUK vil gjerne distribuere reklame for Menneskeverd i sine blader.

Thanh Huu Nguyen: Jobber menneskeverd med spørsmål som angår homofili?

Hege Martinsen: Nei, spørsmål som angår homofili er ikke et arbeidsfelt for Menneskeverd. Det eneste i dette spørsmål måtte være det med retningslinjer for kunstlig befruktning som Menneskeverd anbefaler skal gjelde. Homofile og lesbiske benytter seg jo også av kunstig befruktning, slik som heterofile par kan gjøre. Menneskeverd skiller ikke mellom ulike typer par her.

Frøydis Gustavsen: Det er viktig at noen konkrete personer får i oppgave å gjennomføre et prosjektsamarbeid med Respekt og Menneskeverd i katolske menigheter, ellers viser all erfaring at slikt renner ut i sand. Det må skje sentralt i OKB at noen får ansvaret for et slikt prosjekt.

Egil Olaussen: Jeg bifaller dette siste. Funksjonen av et slikt arbeid må grunnfestes et konkret sted i OKB.

Tomasz Lenartowicz: Mitt synspunkt er at det er viktig å trekke veksler på Respekts arbeid og å henge seg på de nettverkene av ekspertise som de har, når det kommer til det å jobbe mer med disse sakene i katolsk sammenheng i Norge.

Helge Gudheim: Jeg bifaller dette siste. Respekt representerer en noe mer sentral samarbeidspartner for oss enn Menneskeverd, for Menneskeverds felt kan sies å være en god del smalere enn vårt katolske felt. Respekt står vi derimot fullt og helt på linje med. Hvis vi skal ha en Livets søndag her i Norge, så er det dessuten viktig å fylle den med relevant innhold, og bruke den dagen til å nå ut med denne viktige informasjonen til så mange som mulig.

Maria Fongen: Er det mulig at KS kan trekkes inn i arbeidet med utarbeidelse av forbønner og lignede for en Livets søndag?

Camilla Cselenyi: Ja, det er mulig. Men det er mulig at det er hensiktsmessig også å trekke inn OKBs liturgiske kommisjon i utarbeidelse av en egen liturgi for en Livets søndag.

Jardar Maatje: Det er viktig at hver enkelt menighet finner ideer og former for å gjennomføre en Livets søndag i den enkelte menighet.

Aino Walbom Schneede: Det er viktig å prøve å forankre Livets søndag lokalt i selve menighetene, for eksempel at en Caritas-gruppe eller en annen slags gruppe i menigheten tar ansvar for å lage opplegg.

Maria Fongen: Biskop Bernt, hva med å få til å opprette et professorat i katolsk etikk ved Menighetsfakultetet?

Biskop Bernt: Dette med et katolsk professorat på MF er en veldig god idé, for det rent faglige aspektet ved dette er sentralt. Dette går på det med å sitte med kompetanse og å kunne drive med videre utdanning av blant annet ressurspersoner i menighetene. Når det gjelder den organisatoriske biten av hvordan OKB skal legge opp til videre arbeid med dette temaet så er ikke det så enkelt som man kanskje skulle trodd. Det gjelder for eksempel også å finne de rette personene til å ta en slik jobb som Helena D`Arcy i Respekt har. Hvis noen vet om en person med rette kompetanse til dette, så si fra til biskopen. Noe annet som er viktig å ta i betraktning er den økonomiske siden av dette. Det svenske bispedømmet har et årsbudsjett som er fem ganger større enn OKB sitt. Det økonomiske aspektet skal selvsagt ikke være det avgjørende, men vi har dessverre et noe mer begrenset spillerom av økonomiske midler enn det for eksempel Den katolske kirken i Sverige har.

Saksbehandling:

Følgende forslag ble fremsatt for PRO å sende videre til Presterådet:

1. OKB innfører Livets søndag.
2. OKB skal aktivt samarbeide med Respekt og Menneskeverd.
3. Feste ansvaret for livsvern i en bestemt funksjon i OKB.
4. Å anbefale alle katolikker medlemskap i Menneskeverd.

PRO vedtok enstemmig å sende disse forslagene videre til Presterådet i OKB. Det var ingen som stemte mot og ingen som avholdt seg fra å stemme.

Sak 11: Orientering om forlag og medier i OKB

Heidi Øyma og Kristine Dingstad fra *Avdeling for informasjon, publisasjon og medier* i OKB kom og orienterte for PRO.

Omlagging av organisasjonsstrukturen i bispedømmet. Lederen for den nye *Avdeling for informasjon, publisasjon og medier* er Kristine. Det er informasjonstjenesten, grafisk layout, tidsskriftredaksjonen og nye St. Olav Forlag som utgjør *Avdeling for informasjon, publisasjon og medier*.

St. Olav Forlag var tidligere list ut til Solum Forlag, men OKB har nå tatt tilbake driften av forlaget selv. Det nye St. Olav Forlag satser nå på utgivelser for et bredere katolsk publikum, blant annet satses det på særkatolske utgivelser for barn, som det finnes et veldig stort behov for. Det har allerede kommet en del utgivelser for barn, og det vil komme flere i tiden som

følger. I hovedsak er det populær internasjonal katolsk barnelitteratur som oversettes og utgis på norsk. De barnebøkene som er kommet hittil ble presentert.

En av utgivelsene er en egen katolsk barnebibel. Den er særkatolsk fordi den blant annet har katolsk versjon av Fader vår. Denne barnebibelen passer fint som 4-årsbibel, som *Pastoralplanen for barne- og ungdomsarbeidet i OKB* legger opp til deles ut av menigheten til alle 4-åringene. Menighetene får derfor spesialpris på barnebibelen, og kan bestille den for kr. 90 per stykk. Når menigheten skal bestille så kan Kristine Dingstad kontaktes direkte for å lage en slik menighetsavtale.

Alle St. Olav Forlags nye utgivelser for barn er tilgjengelige gjennom St. Olav Bokhandel og deres nettbokhandel. Dessuten kanaliseres flere av titlene inn i Katolsk Tripp Trapp, den katolske bokklubben for barn.

Det ble også orientert om nye titler som utgis for voksent publikum. Målet er å gjøre teologisk litteratur tilgjengelig for et bredere lag av katolikker i Norge. Det er i midler tid lite sannsynlig at det vil bli utgitt bøker på andre språk, men St. Olav Bokhandel forhandler en del titler på andre språk (for nasjonale grupper i Norge).

Videre ble det orientert om de helt nye nettsidene som kommer på www.katolsk.no. Og om ny og forbedret nettbetalingsløsning for St. Olav Bokhandel som vil komme, etter en del tekniske problemer med dette i starten.

Videre orienterte Heidi Øyma om sammenslåingen av St. Olav Tidsskrift og Broen. Det heter nå St. Olav, og skal være et tidsskrift som går ut gratis til alle katolske husstander i Norge. Dette nye tidsskriftet ligner nå mest på Broen slik det var, men ligner også på St. Olav Tidsskrift slik det har vært gjennom mesteparten av dets historie. Det har altså vært viktig å bevare noe av gamle St. Olav Tidsskrifts profil både innholdsmessig og grafisk. Videre skal det også finnes gode muligheter for tyngre innlegg og artikler i det som er det nye St. Olav Tidsskrift, og det vil komme bokomtaler og anmeldelser av St. Olav Forlags nye utgivelser.

Det ble også gitt noe orientering om det økumeniske tidsskriftet *Strek*. OKB har gått inn på kapitalsiden i dette magasinet, sammen med andre kristne institusjoner i Norge. Det vurderes som et veldig bra magasin med flott design. Journalistikken og spennvidden står sentralt i *Streks* ånd. De bruker kjente og dyktig skribenter, blant dem også katolske. Mange aktuelle og viktige tema blir tatt opp. Tidsskriftet blir anbefalt som et tillegg for alle katolikker. Det kommer 6 nummer i året, og et årsabonnement koster ca kr 500. Det finnes for øvrig spesialrabatter for grupper som pensjonister, studenter og tidligere abonnenter av St. Olav Tidsskrift. Magasinet selges også i løssalg på Narvesen, i alle fall enkelte steder.

Det ble også orientert om bruken av nye typer medier i katolsk sammenheng, blant annet finnes det en del katolske blogger og Kristine Dingstad understreket viktigheten av å ta i de nye sosiale mediene i katolsk sammenheng. Informasjonsavdelingen ved OKB er på Twitter og har en Twitter-side.

Spørsmål og kommentarer fra PRO:

Det ble uttrykt ønske om mulighet til å legge inn kommentarer og anmeldelser på nettsidene av bøkene som selges i St. Olav Bokhandel. Foreløpig er det ikke lagt opp til mulighet for dette, Kristine Dingstad skal se på muligheten for å løse dette.

Enkelte av PROs representanter gav umiddelbart uttrykk for at de stilte seg noe undrende til det nye St. Olav Tidsskrifts profil, og alle PROs representanter ble oppfordret til å komme med tilbakemelding på det nye bladet, både av positiv og negativ art. Tilbakemeldingene kan da gis direkte til Heidi Øyma, for eksempel per e-post.

Videre ble det stilt spørsmål om Informasjonstjenesten har tenkt på å ta i bruk Youtube i sitt formidlingsarbeid, og det ble opplyst om at de skal vurdere om det eksempelvis er hensiktsmessig å legge ut faste- og påskebudskap fra biskopen på Youtube.

[Sak 12: Andre saker som er meldt inn]

Saken bortfalt da ingen nye saker var blitt meldt inn.

Sak 13: Eventuelt

1. **Frøydís Gustavsen orienterte og oppsummerte om *Seminar for medarbeidere i kirken som ble holdt 13. februar 2010.***

Hun har samlet inn og oppsummert individuelle evalueringer fra deltagerne i etterkant av seminaret, som hun arrangerte og ledet.

Deltagernes totalinntrykk av seminaret er positivt, det var et godt planlagt og gjennomført seminar. Innholdet var relevant og informativt. Men det ble for mange punkter og for tett pakket program slik at tiden for diskusjoner bortfalt.

Konklusjon:

To av innleggene var altfor lange og altfor omfattende. Hver for seg kunne disse innleggene dannet utgangspunkt for eget seminar. Begge innleiderne gikk langt ut over det mandatet de hadde fått, og dette fikk uheldige virkninger for gjennomføringen selv om disse innleggene fikk svært positiv omtale innholdsmessig.

Det fungerer best å ha kun et lite antall innlegg, men det er viktig innholdsmessig å holde seg til målsettingen for arrangementet og ikke begynne å gå utover dette. Det viser seg at det er behov for stram styring i et seminar av en slik art. Det er viktig å sørge for også å ha tid nok til å kunne ha diskusjoner og avklaringer i etterkant av innlegg.

Det går frem at det er behov for oppfølging av dette seminaret. Ett eneste seminar av denne karakter monner i liten grad. Neste PRO-representantskap bør gis i oppgave å videreføre dette, gjerne på lokalplanet.

Om de enkelte poster i programmet:

- Innlegget om lekfolkets rolle ut fra Johannes Paul's *Christifideles Laici* var meget interessant og ble godt mottatt. Det er mye verdifullt i dette, men vi rakk aldri å ta opp eller diskutere dette. Et så tungt innlegg er i utgangspunktet kun egnet som innhold i et seminar hvor de forskjellige utsagn kan diskuteres.

- Presentasjon av aktivitetene i St. Paul: Et flott og interessant innlegg, men kanskje noe langt og omfattende. Dette kunne vært unngått dersom man hadde kommunisert bedre om dette på et tidligere tidspunkt i planleggingen.
- Begge de ovenstående innleggene vil vi vurdere å legge ut på nettet, eventuelt sammen med noe av det andre.
- Ufordringer / problemer og ny giv i to av våre menigheter: Det var modig gjort av innleiderne å legge frem dette, noe som også flere av deltagerne peker på. Innleggene fikk imidlertid ikke den planlagte effekten, nemlig at de skulle danne grunnlag for en gruppe- eller plenumsdiskusjon hvor temaet var: *Hva kan gjøres for å stimulere til innsats i menighetsarbeidet i egen menighet – hvilke utfordringer ser deltagerne?* Dette medførte noe kritikk fra deltagerne på at man «hengte ut» enkeltpersoner, noe som ikke var hensikten og som ikke hadde fått denne effekten dersom vi hadde tiden vi hadde på seminaret hadde vært disponert annerledes.
- Biskop Bernts innlegg om forholdet mellom sogneprest og menighet ble godt mottatt og vi rakk å stille spørsmål som velvillig ble besvart. Innlegget kunne muligens vært noe utdypet med hensyn til forholdet mellom prest og menighet, påpeker mange av deltagerne i evalueringen. Kimen til en del problemer i noen av våre menigheter, ligger antagelig nettopp i dette.
- P. Fredrik Hansens gjennomgang av statuttene fikk utelukkende positiv omtale av alle deltagerne. Dette ble vurdert som meget interessant og viktig. Dette bør være pensum for alle menigheter, hvilket vi var klar over da vi satte det opp på agendaen.
- I evalueringen ble det stilt spørsmål om hvilke elementer i seminaret deltageren vill få bruk for i sine menigheter. De fleste svarte at alt som ble tatt opp på seminaret var nyttig for dem. Haugesund ønsker seg eget seminar, og Stavanger vil også gjerne ha det.
- Deltageren fikk også spørsmål om hvordan de kunne tenke seg å bruke den informasjonen de fikk på seminaret. Svarene var:
 - å ta opp temaene fra seminaret i MR
 - lage et oppslag om seminaret
 - bruke seminaret som analyse for eget MR
 - bruke noen av ideene i evangeliseringsuke til høsten
- Deltagernes forslag til videre oppfølging:
 - gjøre foredragene tilgjengelige, for eksempel på PROs nettsider
 - tilby seminaret på regionalt nivå
 - informere mer om finansrådets forhold til menighetsrådet, dets oppgaver og myndighet
 - hvert enkelt hovedpunkt kan danne utgangspunkt for et eget seminar

2. PBU- gruppen i OKB orienterte om «Gå på vannet»-seminaret, som arrangeres på Mariaholm 20–22. august 2010.

«Gå på vannet»-seminaret er for dem i menighetene som på en eller annen måte er involvert i barne- og ungdomsarbeidet. Dette gjelder i all hovedsak presten, lederen for katekesen, barne- og ungdomskontakten / arbeideren, menighetsrådets representant for barne- og ungdomssaker og ledere for ungdomslag og barnegrupper.

Alle menighetene får infofoldere og annet infomateriell om seminaret tilsendt i posten. I folderen står all informasjon om påmelding og program, og det er viktig at all denne infoen kommer de rette personer i menigheten i hende, og at de eksplisitt blir oppfordret til å melde seg på seminaret. PROs representanter bes om å være med og hjelpe til med at informasjonen om seminaret når ut til de ovenfor nevnte personene i menigheten, fordi sognepresten som får materialet tilsendt ofte har så meget å ta seg til ellers, at slikt fort faller bort.

3. Orientering fra Norges unge katolikker (NUK)

Det ble kort orientert om hva NUK er, hva deres virksomhet består i og deres arrangementer. Tre hovedfokusområder i denne perioden er:

- De polske barna og ungdommene som er kommet til Norge sammen med sine foreldre som er arbeidstagere i landet.
- Å få flere nye medlemmer i NUK gjennom innmeldinger via menighetskatekesen. Dette er viktig for å favne flest mulig unge i det katolske ungdomsarbeidet som drives, samt fordi det utløser mer statsstøtte til organisasjonen, som i neste omgang betyr flere økonomiske midler til katolsk barne- og ungdomsarbeid i Norge.
- Videre stor satsing på leire for alle slags aldersgrupper. Kvaliteten på leirene står sentralt.

4. Forslag vedrørende PRO-representantenes plass i Menighetsrådet:

Dette er egentlig en sak som var oppe i PRO ved forrige møte, høsten 2009, men som dessverre falt ut av protokoll underveis, og derfor ble tatt opp igjen på sist møte for å protokollføres.

Det ble foreslått at PRO-representantene skulle ha fullt medlemskap i Menighetsrådet med tale- og stemmerett på Menighetsrådets møter, fordi de sitter på viktig informasjon fra OKB og har innsyn i alle viktige saker som behandles av PRO. PRO anbefalte, ved generell konsensus, dette forslaget for biskopen, som ga sin tilslutning til det.

Sak 14: Evaluering

PROs leder vil separat sende ut en oversikt over arbeidet med PROs ulike målsetninger for den perioden som har vært, til alle PROs medlemmer.

Videre ble det presisert at inneværende PRO vel å merke sitter som arbeidende organ helt frem til høstmøtet 2010.

Biskop Bernt: Foreslår at evalueringer fra PROs medlemmer kommer skriftlig til AU, dersom noen ønsker å komme med kommentarer eller innspill til arbeidet i denne perioden. AU vil sende ut en rapport basert på de tilbakemeldingene som er kommet helt til slutt.

PROs leder takket alle PROs representanter og tilhørende hjertelig for innsatsen i den perioden som er gått.

Referat er gjennomlest og godkjent av

.....
Sted og dato

.....
Sign, Andreas Christiansen

.....
Sted og dato

.....
Sign, Ingvild Sjo